

регіону, особливо південно-західної частини області, робить його вразливим з точки зору зовнішнього впливу інших держав. Причому цей вплив, на відміну від східних регіонів України, здатні здійснювати не лише Росія, а й інші держави. За цих умов постає завдання інтенсифікації комунікацій цього регіону з рештою України, насамперед в соціально-економічній сфері. Зокрема, потребує особливої уваги стан транспортної інфраструктури. На сьогодні він не забезпечує ефективну інтеграцію регіону в Україну. Дії української влади в цьому напрямі в період незалежності не можуть бути визнані задовільними. Зокрема, потребують активізації політичної волі питання про будівництво моста через Білгород-Дністровський ліман, капітальний ремонт автодоріг регіону.

У своїй конкуренції з російськомовною спільнотою україномовна спільнота України повинна взяти в союзники мовні спільноти національних меншин. Україна зацікавлена не у скороченні, а зростанні цих спільнот, оскільки це обмежуватиме вплив російської мови.

Список використаних джерел

1. Болгарська мова в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wikiwand.com/uk/Болгарська_мова_в_Україні.
2. Національний склад населення України та його мовні ознаки за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року. – К.: Держкомстат України, 2003. – 245 с.
3. Одеський регіон: природа, населення, господарство: навч. посібник / За заг. ред. О.Г. Топчієва. – Одеса: Астропринт, 2003. - 184с.
4. Перепис населення УРСР 1989 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Перепис_населення_УРСР_1989.

*Пільтяй Катерина Юріївна, студентка архітектурного фак-ту
Науковий керівник – Деревінський Василь Федорович, д.і.н., проф.*

ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ПРОБЛЕМИ, РІШЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ

Про децентралізацію згадується ще у Конституції Української Народної Республіки від 29 квітня 1918 року, у якій зазначалося: «не порушуючи єдиної своєї влади УНР надає своїм землям, волостям і громадам широкого самоврядування, дотримуючись принципу децентралізації» [5].

Майже сто років по тому, Україна стала на шлях розвитку створення спроможних громад, тобто шлях децентралізації. Основними завданнями децентралізації є досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на засадах субсидіарності та створення дієздатних територіальних громад як базової ланки адміністративно-територіального устрою.

Децентралізація – це процес перерозподілу функцій та повноважень від центрального управління, він включає як політичну, так і адміністративну сторони. Децентралізація може бути територіальною – переміщення влади від центрального міста на інші території, і може бути функціональною – шляхом передання повноважень на прийняття рішень з головного органу будь-якої галузі уряду до чиновників нижчих рівнів [1].

В рамках децентралізації мають відбутися абсолютно нові для України процеси співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад.

Після розпаду СРСР в незалежній Україні залишилась командно-адміністративна система управління, яка побудована згори до низу на засадах домінування центральної влади над місцевими громадами. Тому актуальність реформування територіальної організації влади назривала давно, адже існуючий устрій заважає здійсненню ефективної регіональної політики, стримує розвиток місцевої ініціативи та становлення повноцінного місцевого самоврядування [2].

До основних проблем адміністративно-територіального устрою України, що обумовлюють необхідність його реформування, належать: надмірна кількість адміністративно-територіальних одиниць базового та районного рівнів, що знижує ефективність управління територіями. Більшість одиниць базового рівня не мають достатнього економічного потенціалу для свого розвитку, що не відповідає європейським тенденціям соціально-економічного розвитку.

Ухвалені зміни до Конституції України мали б забезпечити становлення реального місцевого самоврядування. Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» в областях уже затверджені перспективні плани об'єднання громад в напрямку децентралізації влади, хоча процес цей іноді виглядає зворотнім. Відтак відсутність фахової незалежної експертизи документів спричиняє ризик нівелювання реформи, неврахування основної її суті – поліпшення умов надання послуг громадянам.

Наприклад, Херсонська область має 18 районів, 9 міст обласного значення, 6 районного підпорядкування, 31 селище міського типу, 698 населених пунктів в тому числі: міських – 40, сільських – 658, які об'єднані у 259 сільських рад та 9 міських рад.

У Херсонській області план децентралізації передбачає переважно збереження районів, тобто формування об'єднаної громади в межах цілого району. Як вважає Л. Оленковська, проблема децентралізації в області полягає у невключенні реальних суб'єктів процесу об'єднання – територіальних громад – у процес їх трансформації, у конфлікті інтересів сільських голів, які втрачають важелі впливу в процесі об'єднання, і районної номенклатури, яка прагне зберегти чинну модель, змінивши лише назви [4].

Перспективним планом реформи обласною радою схвалено 41 об'єднання територіальних громад, а створена лише одна територіальна громада з центром у с. Кочубеївка [6]. До неї увійшли 14 населених пунктів, кількість жителів становить 3368 осіб. Розрахунковий обсяг доходів цієї територіальної громади – 3 961 300 гривень. Та вже цього року, завдяки об'єднанню, Кочубеївська

група отримала від держави 4,6 млн грн. , які будуть використані на розвиток власної інфраструктури.

Значущість місцевого самоврядування полягає в тому, що, будучи рівнем публічної влади, найбільш наближеним до людини, а отже й найкраще обізнаним із проблемами життєдіяльності територіальних колективів, вона може найкраще забезпечити населення широким спектром послуг – соціальних, побутових, торговельних, культурних, освітніх та інших. Однак реальне забезпечення цих послуг ґрунтується на спроможності територіальної громади покривати видатки на такі послуги. За умови відсутності бюджетної свободи неможливо говорити про реальне місцеve самоврядування.

Слід зазначити, що нова конфігурація все ж дублює органами державної влади функції органів місцевого самоврядування. Аналізуючи Перспективний план об'єднання територіальних громад Херсонської області з урахуванням змін до Конституції України 2015 року, слід відзначити, що він консервуватиме атавізми радянської моделі управління, адже значна кількість районів – сім із вісімнадцяти районів області – представляють собою район-громаду. На думку Л. Оленковської, в цих районах Херсонщини швидше відбудеться централізація, а не децентралізація влади [6]. Особливістю Херсонської області є й те, що значна кількість районів розташована уздовж Дніпра або ж Каховського водосховища. Районні центри, як правило, знаходяться на березі, а самі райони тягнуться в степ на значну відстань. Тому крайні населені пункти перебувають на відстані до 60 км від центру запланованої громади. Ураховуючи майже повну відсутність доріг, спектр послуг стане ще менш доступним для громадян ніж зараз. Таким чином, запропонований план не враховує головного – реального поліпшення доступності та якості послуг для громадян [6].

Важливою перепорою, або навпаки – можливістю впровадження децентралізації – є відсутність чітко визначених обрисів спроможності громад в українських реаліях. Тому розмови про економічну спроможність в дотаційних областях, таких як Херсонська, де дотаційними є 80 % територіальних громад, є досить умовними, як і обрахунки бюджетної спроможності. Тож насамперед слід розглядати такі показники як доступність та якість послуг, максимальне збереження та розвиток населення, а вже потім – економічну спроможність громад як явище, адже саме межові щодо інших областей України райони потерпають від наднизької щільності населення, і саме вони переважно будуть представляти схему «район – громада». Як наслідок, матимемо ще більш високий рівень відтоку населення до сусідніх областей, які мають на межі із Херсонською областю розвинені економічні центри (Запорізька та Дніпропетровська).

Одночасно розширення меж територіальної громади міста Херсона до не виправдано великих, з одного боку, та не включення в межі Херсона територій, які де-факто є територією міста свідчать про кон'юнктурний, непродуманий підхід до формування перспективного плану.

Тому в рамках реформи сьогодні продовжують вносити корективи до Генерального плану м. Херсона. В планах розвитку місто має бути туристичним

центром, мати зручну транспортно-логістичну розв'язку, стати базою для підприємств переробки сільськогосподарської продукції та технічного обслуговування сільгосптоваровиробників.

Також Херсон став одним з чотирьох міст України (Херсон, Львів, Тернопіль та Харків), який в рамках програми децентралізації отримав нові повноваження держархбудконтролю. Згідно з положенням, Інспекція з питань державного архітектурно-будівельного контролю Херсонської міської ради може здійснювати відповідно до закону держархбудконтролю та виконувати дозвільні та реєстраційні функції у сфері містобудівної діяльності, що є чималим досягненням досягнення економічно-соціального розвитку міста, через спрощення створення умов для інвесторів, сприяння розвитку малого та середнього бізнесу. І такі новації дали гарний результат у 2016 році. За даними Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України, Херсонська область в першому півріччі вийшла на 1-е місце по темпам зростання капітальних інвестицій та на 3-є місце в Україні за темпами зростання продукції будівництва.

Новий адміністративно-територіальний устрій має стати територіальною основою для формування децентралізованої системи територіального управління, що забезпечить підвищення соціальних стандартів життєдіяльності людей шляхом максимально ефективного використання суспільних ресурсів, та як наслідок цього - стійке економічне зростання на засадах сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Суть реформи органів місцевого самоврядування (децентралізації) // [Електронний ресурс]. Режим доступу:

http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf

2. Децентралізація // Юридична енциклопедія: [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. — К.: Українська енциклопедія, 1998.

3. Закон України «Про формування місцевих органів влади і самоврядування» від 03.02.1994 № 3917-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 22. — Ст. 145.

4. Звіт за результатами проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики в Україні // [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/05/Zvit-za-rezultatami-realizatsiyi-derzhavnoyi-regionalnoyi-politiki-v-Ukrayini-u-2015-rotsi3.pdf>

5. Конституція Української Народньої Республіки (Статут про державний устрій, права і вільності УНР). — [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/n0002300-18>

6. Кочубеївська територіальна громада [Електронний ресурс] / Сайт «Децентралізація влади». — Режим доступу :

<http://decentralization.gov.ua/region/common/id/768>.